

Fra Windhoek til Gaza: Tysklands kontinuitet i medskyld og det brudte løfte om „Aldrig mere“

Tysklands forhold til folkedrab er ikke kun historisk; det er eksistentielt. Nationens moderne identitet er bygget på erindring, anger og løftet om „*Nie wieder*“ — „*Aldrig mere*.“ Alligevel, i det enogtyvende århundrede, mens Israel fører en ødelæggende krig mod Gaza, som et voksende antal stater, institutioner og jurister anerkender som folkedrab, befinder Tyskland sig igen indblandet i grusomheder — denne gang som medskyldig.

Ironien er overvældende: den stat, der gjorde forebyggelse af folkedrab til sit moralske fundament, bevæbner og beskytter nu en kampagne, der bærer netop denne anklage. Tysklands tragedie er ikke kun, at det gentager historien, men at det har **misforstået betydningen af „Aldrig mere.“** Det, der begyndte som et universelt løfte om at forhindre masseudryddelse, er blevet til et snævert bud: *aldrig mere skade jøderne* — selv om det betyder at ignorere eller facilitere skade på andre.

Den koloniale oprindelse til den folkedrabsmæssige modernitet

Tysklands vej ind i den moderne tidsalder var brolagt med kolonial vold. Mellem 1904 og 1908, under sit styre i Sydvestafrika (nu Namibia), udryddede tyske styrker under general Lothar von Trotha titusinder af **Herero- og Nama-folket** efter et oprør mod kolonial udbytning. De overlevende blev drevet ud i ørkenen for at dø eller fængslet i koncentrationslejre som **Shark Island**, hvor de blev udsat for sult, tvangsarbejde og medicinske eksperimenter.

Historikere betragter dette som **det tyvende århundredes første folkedrab**, og dets kontinuiteter med Holocaust er ubestridelige. Racemæssig pseudovidenskab, bureaukratiseret drab og koncentrationslejre fandt tidlig udtryk i Namibia. Eugen Fischer, der udførte „racestudier“ på kranier fra myrdede Herero og Nama, blev senere en førende eugeniker under nazisterne og underviste i teorier citeret i *Mein Kampf*.

Herero–Nama-folke drabet var ikke en afvigelse, men en blueprint — den koloniale prøve på udryddelsesmodernitet. Logikken i racial hierarki, engang eksporteret oversøisk, vendte til sidst hjem til Europa, industrialiseret og mekaniseret som Holocaust.

Holocaust og arven efter ansvar

Efter 1945 gennemførte Tyskland en dyb afregning. Holocaust blev det moderne civilisations centrale traume, og Tysklands *Vergangenheitsbewältigung* — dets kamp for at komme overens med fortiden — definerede dets politiske og moralske genfødsel. Den nye Forbundsrepublik grundlagde sig på en forfatning, der indskrev menneskelig værdighed og vedtog en udtrykkelig pligt til at forhindre gentagelse af folkedrabsvold.

Alligevel blev universaliteten i denne lektie med tiden indsnævret. Holocausts singularitet, i stedet for at inspirere solidaritet med alle ofre for forfølgelse, stivnede til et princip om eksklusiv forpligtelse over for jøder og Israel. Efterfølgende tyske regeringer indskrev Israels sikkerhed som *Staatsräson* — en statsårsag — og forvandlede moralsk anger til strategisk alliance.

Denne udvikling forvandlede „Aldrig mere“ fra et universelt forbud til en **national neurose**, hvor historisk skyld over for jøder overskygger empati over for andre — især palæstinensere. Den moralske refleks blev defensiv snarere end reflekterende, performativ snarere end principiel.

Gaza og omvendingen af „Aldrig mere“

Israels militære kampagne i Gaza, indledt i oktober 2023, har dræbt titusinder af civile og skabt en humanitær katastrofe. Stater som Sydafrika, Brasilien, Tyrkiet og Bolivia, sammen med FN's egen Undersøgelseskommission, har mærket Israels handlinger som folkedrab ifølge international ret.

Tyskland har imidlertid forblevet en af Israels mest standhaftige forsvarere. Det fortsætter med at godkende våbeneksport, yde diplomatisk dækning og undertrykke indenlandsk dissens. I 2025 annoncerede kansler Friedrich Merz en begrænset suspension af våbenleverancer, der muligvis kunne bruges i Gaza, men kun efter vedvarende global kritik og indenlandske protester. I mellemtiden har Tyskland slået ned på pro-palæstinensiske demonstrationer, censureret kunstnere og akademikere og sammenblandet advocacy for palæstinensiske rettigheder med antisemitisme.

I praksis har Tyskland reinterpreteret sit historiske løfte. „Aldrig mere“ betyder ikke længere „Aldrig mere for noget folk“ — det betyder „Aldrig mere konfrontere jøderne.“ Resultatet er moralsk inversion: nationen, der engang lovede at forhindre folkedrab, rationaliserer nu medskyld i et.

Analogien „Skolegårdens bølle“: Moralsk psykologi i undgåelse

Tysklands holdning ligner psykologien hos en **skolegårdsbølle, der efter at være blevet ydmyget i en kamp, sværger aldrig mere at udfordre den modstander** — ikke ud af moralsk opvågning, men af frygt. I stedet for at afsvære vold helt, omdirigerer bøllen blot aggression mod dem, der opfattes som svagere.

I denne analogi er Israel den urørlige kombattant, for evigt uden for kritik; palæstinensere og deres støtter bliver de nye acceptable mål. Tyskland, traumatiseret af sin fortid, har erstattet refleksion med undgåelse. Dets historiske skyld har metastaseret til **moralsk fejhed**: det vil ikke stå op mod magt, når den magt er indhyllet i den moralske aura fra sine egne tidligere ofre.

Ironien er bitter. I forsøget på aldrig mere at være gerningsmand til *ét* folkedrab, risikerer Tyskland at blive medskyldig i et andet.

Tysklands enlige intervention: Fra skyld til værgemål

Før det fandt sig selv som respondent i *Nicaragua mod Tyskland*, havde Berlin allerede placeret sig på historiens modsatte side i *Sydafrika mod Israel*. I januar 2024 blev Tyskland **den eneste stat i verden**, der formelt intervererede ved Den Internationale Domstol *til fordel for Israel*, og påberåbte sig sine forpligtelser under Folkedrabskonventionen — ikke for at forhindre folkedrab, men for at forsvare en stat anklaget for at begå det.

Symbolikken var skarp. Mens det meste af det globale syd samledes bag Sydafrikas sag, stod Tyskland isoleret blandt verdensmagterne og påberåbte sig „Aldrig mere“ som begrundelse for benægtelse. Selv USA og Storbritannien — Israels tætteste politiske allierede — undlod at optræde for Domstolen.

I det øjeblik forvandlede Tyskland sig fra en post-folkekrigsnation, der søgte forløsning, til **vogter af straffrihed** for andres grusomheder. Gesten handlede mindre om lov end om identitet: en handling af moralsk projektion, hvor Holocaust-skyld blev skjold for israelsk magt.

Den juridiske afregning: Nicaragua mod Tyskland

I marts 2024 **indgav Nicaragua en sag ved Den Internationale Domstol (ICJ)** og anklagede Tyskland for at overtræde Folkedrabskonventionen ved at forsyne Israel med våben og politisk støtte midt i Gaza-krigen. Selvom ICJ nægtede at udstede nødforanstaltninger i april 2024, afviste den ikke sagen, som fortsætter på meritterne.

Denne procedure er historisk uden fortilfælde: en stat fra det globale syd påberåber sig Folkedrabskonventionen ikke kun mod den direkte gerningsmand, men mod en magtfuld allieret anklaget for medskyld. Den tester, om pligten til at forhindre folkekrig gælder lige for dem, der **muliggør** det.

Tysklands forsvar hviler på juridisk formalitet — insisterende på, at dets våbeneksport er lovlig, og at det ikke har intention om at ødelægge et folk. Men spørgsmålet, Domstolen må konfrontere, er moralsk lige så meget som juridisk: kan en stat påberåbe sig erindringen om folkekrig, mens den materielt støtter et i gang?

Kontinuiteter i medskyld

På tværs af tid har Tysklands medskyld fulgt et mønster.

- I Namibia retfærdiggjorde det udryddelse som bevarelse af orden.
- I Holocaust bureaukratiserede det drab som forsvar for racial renhed.
- I Gaza legitimerer det andres ødelæggelse som forsvar for historisk soning.

I hvert tilfælde maskerer moralsk rationalisering strukturel vold. I hvert tilfælde påberåbes „sikkerhed“ og „pligt“ for at undskylde menneskelig ødelæggelse.

Som postkolonial teoretiker Achille Mbembe bemærker, **bliver Europas erindring om sin egen vold ofte begrundelsen for ny vold.** Tysklands moralske vokabular — folkedrab, erindring, ansvar — vendes indad og tjener national forløsning snarere end universel retfærdighed.

Genoprettelse af det universelle „Aldrig mere“

For at genvinde sin betydning må „Aldrig mere“ genoprettes til universalitet. Holocaust-overlevende som **Primo Levi** og **Hannah Arendt** havde aldrig til hensigt, at erindring skulle helliggøre én gruppes lidelse over andres. For dem var Auschwitz ikke et monument over jødisk offer alene, men en advarsel om menneskelig værdigheds skrøbelighed selv.

Som Levi skrev: *„Det skete, derfor kan det ske igen.“* Det moralske imperativ var at sikre, at det ikke sker — for nogen.

Tysklands vej fremad ligger i at forstå, at anger ikke er troskab mod en stat, men troskab mod et princip. Støtte til retfærdighed for palæstinensere forråder ikke erindringen om jødisk lidelse; det ærer den. Den sande lektie i „Aldrig mere“ er, at folkedrab, når det tolereres ét sted, truer menneskeheden overalt.

Konklusion

Tysklands konfrontation med folkedrab er langt fra ovre. Fra Namibias ørkener til Europas koncentrationslejre og nu til Gazas ruiner udholder det samme moralske spørgsmål: vil Tyskland lære af sin historie eller gentage den i nye former?

Dets misforståelse af „Aldrig mere“ — som et løfte om loyalitet snarere end et universelt forbud — har forvandlet erindring til medskyld. For at parafrasere skolegårdsanalogien: lektien er ikke *„Aldrig mere kæmpe mod den modstander“*, men *„Aldrig mere være en bølle.“*

I femoghalvfjerds år har Tyskland betalt erstatninger til Israel for Holocausts grusomheder — en handling af moralsk og materiel restitution, der søgte at gøre historien udholdelig. Alligevel, hvis Den Internationale Domstol i sidste ende finder, at Tysklands støtte til Israel medvirkede til folkedrab i Gaza, vil ironien være ødelæggende: den stat, der engang betalte erstatninger for folkedrab mod jøder, kan finde sig tvunget til at betale erstatninger for folkedrab mod palæstinensere.

I så fald ville Tysklands soning komme fuld cirkel — bevis på, at historie, når den ikke virkelig konfronteres, har en måde at kræve betaling igen og igen. Kun ved at genoprette „Al-

drig mere“ til dets universelle betydning — aldrig mere for nogen — kan Tyskland endelig bryde denne cyklus og indløse sit løfte til menneskeheden.

Referencer

Den Internationale Domstol (ICJ)

- *Anvendelse af Konventionen om Forebyggelse og Straf for Folkedrab (Sydafrika mod Israel)*, Kendelse om midlertidige foranstaltninger, 26. jan. 2024.
- *Erklæring om intervention fra Forbundsrepublikken Tyskland (Sydafrika mod Israel)*, indgivet 12. jan. 2024.
- *Sag vedrørende påståede overtrædelser af Folkedrabskonventionen i Gazastriben (Nicaragua mod Tyskland)*, Ansøgning indgivet 1. mar. 2024; Kendelse om midlertidige foranstaltninger, 30. apr. 2024.
- ICJ-pressemeddelelser nr. 2024/13, 2024/17 og 2024/25.

FN og internationale organisationer

- De Forenede Nationers uafhængige internationale undersøgelseskommission for de besatte palæstinensiske områder, *Rapport om situationen i Gaza*, 16. sep. 2025.
- De Forenede Nationers særlige udvalg om israelske praksisser, *Rapport A/79/450*, 14. nov. 2024.
- Organisationen for Islamisk Samarbejde (OIC), Endeligt kommuniké, 6. dec. 2023.
- Samarbejdsrådet for de Arabiske Stater i Golfen (GCC), Topmødeerklæring, 1. dec. 2024.
- De Forenede Nationers Generalforsamling, *Ordret referat, Erklæring fra præsident Gustavo Petro (Colombia)*, 23. sep. 2025.

Stater og regeringer

- Republikken Sydafrika, *Ansøgning om indledning af sag*, ICJ, 29. dec. 2023.
- Republikken Tyrkiet, *Erklæring om intervention i Sydafrika mod Israel*, 7. aug. 2024.
- Republikken Nicaragua, *Ansøgning om indledning af sag (Nicaragua mod Tyskland)*, ICJ, 1. mar. 2024.
- Erklæringer fra regeringerne i Brasilien, Colombia, Saudi-Arabien, Malaysia, Indonesien og Bolivia (2023–2025).

Menneskerettigheds- og juridiske organisationer

- Amnesty International, *Israel/OPT: Sult brugt som krigsvåben i Gaza*, Rapporter og pressemeddelelser, jan.–sep. 2025.
- Human Rights Watch, *„Udslettet: Israels folkedrabsakter i Gaza“*, 19. dec. 2024.
- European Center for Constitutional and Human Rights (ECCHR), *Juridisk udtalelse: Tysklands medskyld i folkedrab i Gaza*, 10. dec. 2024.
- International Federation for Human Rights (FIDH), *Erklæring om Gaza-folkedrab*, 2025.
- International Association of Genocide Scholars (IAGS), *Resolution*, 31. aug. 2025.
- B'Tselem, *Vores folkedrab: Israels krig mod Gaza 2023–2025*, 2025.
- Physicians for Human Rights – Israel (PHRI), *Sundhed og folkedrab i Gaza*, 2025.

- Al-Haq, *Register over folkedrabsakter i Gaza, 2024–2025*.
- Euro-Med Human Rights Monitor, *Pressemeddelelser og situationsrapporter, 2024–2025*.
- Medico International, *Interviews og advocacy-funktioner om Gaza, 2025*.

Videnskabelige og analytiske værker

- Achille Mbembe, *Kritik af sort fornuft* (2017) og *Nekropolitik* (2019).
- Hannah Arendt, *Totalitarismens oprindelse* (1951).
- Primo Levi, *De druknede og de frelste* (1986).
- Jürgen Zimmerer & Joachim Zeller (red.), *Folkedrab i tysk Sydvestafrika: Kolonikrigen 1904–1908 og dens eftervirkninger* (2008).
- Isabel Hull, *Absolut ødelæggelse: Militærkultur og krigspraksis i kejserlige Tyskland* (2005).

Mediedækning

- *The Guardian*, „ICJ afviser anmodning om at beordre Tyskland til at stoppe våbensalg til Israel,“ 30. apr. 2024.
- *Reuters*, „Verdensdomstolen afviser nødforanstaltninger over tysk våbeneksport til Israel,“ 30. apr. 2024.
- *Financial Times*, „Tysklands Merz: Israels handlinger i Gaza kan ikke længere retfærdiggøres,“ 3. maj 2025.
- *Le Monde*, „Tysk kansler Merz tvunget til at retfærdiggøre suspension af våbenleverancer til Israel,“ 12. aug. 2025.
- *Time Magazine*, „Tyskland suspenderer Gaza-relateret våbensalg til Israel, mens okkupationsplan udløser global modreaktion,“ aug. 2025.
- *Al Jazeera*, „Namibia, Gaza og tysk hykleri om folkedrab,“ 20. feb. 2024.
- *AP News*, „Tyskland standser militær eksport til Israel til brug i Gaza,“ aug. 2025.
- *Deutsche Welle*, „Tyskland intervenserer formelt ved ICJ til støtte for Israel,“ jan. 2024.
- *Washington Post*, „Tyskland er det eneste land, der slutter sig til Israel ved verdensdomstolen,“ jan. 2024.